

Univerzita Komenského v Bratislave

Právnická fakulta

Posudok oponenta habilitačnej práce

Autor habilitačnej práce: Mgr. Lenka Dufalová, PhD.

Názov práce: *Surogačné materstvo*

Študijný program: Občianske právo

Vedný odbor: 3. 4. 11 Občianske právo

Rok predloženia práce: 2020

Oponent: doc. JUDr. Romana Smyčková, PhD., Katedra občianskeho práva, Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta

Na základe listu dekana Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave a podľa Uznesenia vedeckej rady UK v Bratislave, Právnickej fakulty zo dňa 10.9.2020 som bola menovaná ako oponent v habilitačnom konaní o udelenie titulu docent Mgr. Lenke Dufalovej, PhD., v odbore občianske právo (odbor habilitačného a inauguračného konania, pôvodný študijný odbor 3. 4. 11.).

1. Aktuálnosť zvolenej problematiky, výber témy

Reprodukčná funkcia plní zásadnú úlohu pre zachovanie ľudstva a demografický rast obyvateľstva. Otázka možných zásahov do ovplyvnenia prirodzeného spôsobu splodenia dieťaťa je vysoko aktuálna z viacerých dôvodov, ktoré sú ovplyvnené rôznymi faktormi a súčasne prinášajú so sebou a otvárajú významné otázky etické, morálne, ale predovšetkým právne. Náhradné materstvo – surrogácia, je späté s celým spektrom otázok súvisiacich s nastavením právnej úpravy právneho a biologického rodičovstva. Naráža tu na seba teda v širšom kontexte „možnosť“ ovplyvniť tieto otázky z pohľadu vývoja medicínskych postupov, a tým vytvoriť možnosť pomôcť v tých životných situáciách, kde splodenie dieťaťa prirodzenou cestou nie je možné, súčasne však otvára právny problém súvisiaci so spôsobom a rozsahom ingerencie štátu pri normatívnej úprave otázok s tým súvisiacich.

Bez akýchkoľvek pochybností možno konštatovať, že širokospektrálny prienik témy je nie len otvorením „Pandorinej skrinky“ vo vzťahu k otázkam, ktoré na jednej strane t. č. v podmienkach Slovenskej republiky nie sú stredobodom pozornosti, na strane druhej majú zásadný dopad práve v rovine právnej. Autorka má podľa nášho názoru mimoriadne zložitú úlohu práve z dôvodu, že otázka možného uplatnenia inštitútu surogačného materstva z pohľadu slovenského rodinného práva, ale aj v celosvetovom merítku si vyžaduje do určitej miery „nadhľad“ pri spracovaní, nakoľko veľa rôznorodých zdrojov a výstupov smeruje skôr k popisu fakticity týchto vzťahov a to ani nie tak v rovine právnej, ale s aspektom na sociálnu, hodnotovú rovinu, či morálne zásady reflektované nprahu tretieho tisícročia.

2. K splneniu cieľov habilitačnej práce, využité metódy

Konštatujem, že habilitantka si ciele a základné hypotézy práce, ktoré sú tri, stanovuje v plnej konformite s témou práce a aj so zohľadnením vyššie uvedených východísk týkajúcich sa rozsiahlosti a interdisciplinarity problematiky. Sleduje nie len kvalitatívny charakter vzťahov súvisiacich so surogačným materstvom, ich historický kontext, prezentuje právne dôvody vzniku týchto vzťahov (predmet zmluvy o surogácii), koncepty právneho materstva. Pozitívne možno hodnotiť snahu o komplexnosť spracovania, nakoľko neopomína ani procesný rámec, či konfrontáciu súvisiacich otázok z pohľadu najlepšieho záujmu dieťaťa a výkonu rodičovských práv a povinností. Metódy využité v práci sú štandardné – využíva systémový prístup, gramatickú, logickú, historickú, systematickú metódu, pri práci s cudzojazyčnými zdrojmi je to metóda odborných výkladov textov, pričom tieto sú v zásade plne zodpovedajúce sledovaným cieľom.

3. Štruktúra habilitačnej práce, kvalitatívna stránka spracovania, závery

Habilitačná práca sa systematicky člení na štyri časti, pričom pozitívne možno hodnotiť, že autorka sa práve v prvej časti práce primárne venuje základnej terminológii, ktorá v našej právnej úprave nemá svoju reflexiu a preto na základe analýzy zdrojov vyjadruje svoj príklon pre pomenovanie základných kategórií súvisiacich s problematikou náhradného (surogačného materstva). Mnohé otázky, ktoré habilitantka v práci nastoľuje úzko súvisia so zohľadnením medicínskych východísk, ale aj hranicou súvisiacou s možnosťou zneužitia tohto inštitútu a v neposlednej miere aj s otázkami hodnotovými z pohľadu súkromného práva a to autonómia vôle pri dispozícii s ľudským telom, resp. náhľad naň ako na zložku osobnosti človeka. Tieto východiská sú konfrontované v rovine právnej z pohľadu „zmluvy o surogácii“, možnosti a dovolenosti jej predmetu, prípadne jej subjektov. Na základe konfrontácie sledovanej

problematiky v podmienkach SR poukazuje, resp. polemizuje nad neexistenciou normatívneho základu, upravujúceho nie len samotný inštitút, ale ani súvisiace otázky asistovanej reprodukcie. Tretia a štvrtá časť práce je analýzou konceptov právneho materstva to aj v nadväznosti na naplnenie najlepšieho záujmu dieťaťa. Na kvalitatívnej stránke sa v pozitívnom zmysle prejavilo využitie širokého spektra najmä cudzojazyčných bibliografických zdrojov, ktoré v práci prevládajú a čo znamenalo pre autorku výzvu nie len identifikovať zdroje vhodné a teda ich primerane vyselektovať, ale aj pracovať s literatúrou v anglickom jazyku. Na strane druhej autorka plne využila potenciál komparovania zásadných otázok z pohľadu cieľov a hypotéz práce a právnymi úpravami vo vybraných štátoch.

Pri komplexnom posúdení spracovania problematiky konštatujem, že pridanou hodnotu celého spracovania je fakt, že habilitantka sa neobmedzuje len na konštatáciu informácií získaných výskumom, ale v celej publikácii je citeľná vždy sumarizácia vlastných postrehov a názorov, prezentuje aj svoje odlišné stanoviská a názory, a uvedené platí vrátane výstupov z komparatívneho spracovania častí, čím preukazuje nie len vysokú mieru orientácie v problematike, ale aj schopnosť samostatnej vedeckej práce.

4. Formálne náležitosti práce, bibliografia, jazykové prostriedky

Formálna stránka spracovania je na zodpovedajúcej úrovni. Posudzovaná práca je spracovaná v rozsahu 160 strán. Autorka zachováva obligatórne štrukturálne náležitosti a reflektuje spôsob identifikácie a autorizácie bibliografických zdrojov. Pozitívne možno hodnotiť široké spektrum cudzojazyčných zdrojov a tiež bohatú analýzu aktuálnej judikatúry najmä ESĽP. V práci využíva vhodné jazykové prostriedky, pričom v prípade cudzích pojmov, či terminológie identifikuje ich význam.

5. Otázky na obhajobu

Na ústnej obhajobe navrhujem, aby habilitantka vyjadrila svoj názor na otázky:

- 1) ak pripustíme do budúcnosti riešenie surogátneho materstva kreovaním právnej úpravy v podmienkach SR, na ktorý subjekt by podľa nej mala táto právna úprava nahliadať ako na „slabší subjekt“ (či vôbec), resp. prečo
- 2) aké by boli právne prostriedky vymožitelnosti nárokov z „dohody o surogácii“.

6. Zhodnotenie s výslovným záverom oponenta:

Habilitačná práca **Mgr. Lenky Dufalovej, PhD.** je veľmi kvalitným výstupom, týkajúcim sa aktuálnej problematiky, ktorá určite pro futuro bude potrebovať legislatívne vymedzenie právneho rámca a to primárne aj z dôvodu, že právne následky surogačného materstva sa bytostne dotýkajú dieťaťa a výkonu rodičovských práv a povinností vo vzťahu k nemu. Práca ma potenciál byť významným obohatením knižného trhu a súčasne inšpiratívnym východiskom pre analýzu ďalších, s témou súvisiacich otázok.

Habilitačnú prácu **Mgr. Lenky Dufalovej, PhD.** hodnotím **pozitívne a odporúčam** ju komisii na ústnu obhajobu. Po úspešnej obhajobe **navrhujem udelenie** akademického titulu „docent“ v odbore Občianske právo.

V Bratislave, 12. 10. 2020

doc. JUDr. Romana Smyčková, PhD.